Күнду быыбардааччылар! Коммунистар уонна партията суохтар блоктарын иһин бука бары, биир киһи курдук куоластыаҕыҥ!

Бука бары—быыбарга

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП Өлөөннөөҕү райкомун уонна үлэһитээр депутаттарын ороҕуоннаабыт Советын органа

Орган Оленекского райкома КПСС и Совета депутатов трудящихся

Тахсара 10 сыла
№ 20 (993)
Кулун тутар
10
БЭЭТИНСЭ
1967 сыл
Сыаната 1 харчы

КУЛУН тутар 12 күнэ—РСФСР, Саха АССР Верховнай уонна олохтоох Советтарын быыбардарын күнэ. Бу күн биһиги ороҕуоммут быыбардааччылара быраабыланныктыы киэргэтиллибит быыбардыыр учаастаклара кэлэн бэйэлэрин достойнай кандидаттарын РСФСР Верховнай Советыгар 884 №-дээх Хотугу быыбардыыр уокуруктан туруоруллубут Петров Иван Иванович, Саха АССР Верховнай Советыгар 114 №-дээх Өлөөннөөҕү быыбардыыр уокуруктан туруоруллубут Николаев Владимир Саввич уонна ороҕуоннааҕы, нэһилиэктээҕи Советтарга депутаттарга кандидаттар иһин куоластыахтара. Биһиги ороҕуоммут хас биирдии быыбардааччыта учаастакка тиийэн биир бириэмэҕэ 4 бюллетени: биирэ—улахана, үрүҥ өҥнөөҕө—РСФСР Верховнай Советын быыбарыгар, иккиһэ—улахана, сырдык күөх өҥнөөҕө—Саха АССР Верховнай Советын быыбарыгар, үсүһэ—оччугуйа, күөх өҥнөөҕө—ороҕуоннааҕы Совет быыбарыгар уонна төрдүһэ—оччугуйа, үрүҥ өҥнөөҕө—нэһилиэктээҕи Совет быыбарын бюллетеннэрин ылыаҕа.

Быйыл Советтар быыбардара Улуу Октябрьскай социалистическай революция 50 сыла туолар үөрүүлээх юбилейыгар бэлэмнэниинэн сибээстээн үлэһит маасса улахан политическай өрө көтөҕүллүүтүн, үрдүк айар активноһын быһыытыгар майгытыгар ыытыллар.

Ороҕуон быыбардааччылара быыбары үлэҕэ үтүө бэлэхтэрдээх көрсөр иһин куоталаһыыга киирсэн пятилетка иккис сылынааҕы сорудахтарын кыайыылаахтык толорон иһэдлэрин туһунан үөрүүлээх сонуннар кэлэ тураллар. Совхоз, „Ээйик“ колхоз сонордьуттара хайы-үйэҕэ сыл аҥардааҕы әбэһээтэлистибэлэрин, оттон ороҕуон полиграфистара бастакы кварталлааҕы былааннарын болдьоҕун биир ый иннинэ 101 бырыһыан толордулар. Кинофикатордар бэйэлэрин эбэһээтэлистибэлэрин эмиэ кыайыылаахтык толорон иһэллэр. Совхоз Дьэлин-дэтээҕи отделениетын табаһыттара эти государствоҕа туттарыы бастакы кварталлааҕы былааннарын лаппа аһардылар.

Быйыл куоластааһын кылгатыллыбыт кэмнэ — сарсыарда алта чаастан киэһэ уон чааска диэри барар. Итини учуоттаан быыбар комиссиялара, нэһилиэктэр Советтара быыбары үрдүк таһымнаахтык ыытарга сибээстээх бары боппуруостары әрдэттэн сөптөөхтүк толкуйдаан быһааралларга әрэйиллэр.

Күнду быыбардааччылар! Быыбардар күннэрэ коммунистическай партия уонна советскай правительство тула өссө ыкса түмсүүбүтүн көрдөрөр күммүтүнэн буолар. Коммунистар уонна партията суохтар блоктарын кандидаттарын иһин куоластаан туран биһиги ССКП XXIII съезһин уураахтарын олоххо киллэрэр иһин, Ийэ дойдубут модун кыаҕын салгыы бөҕөргөтөр иһин, норуот олоҕо-дьаһаҕа салгыы тупсарын иһин, бүтүн аан дойду үрдүнэн Эйэ туругурарын туһугар куоластыахпыт.

Табаарыс быыбардааччылар! Өйүүн быыбар күнүгэр бука бары, биир киһи курдук, тэриллиилээхтик кыттыаҕыҥ!

Бука бары—быыбардарга!

ОРОҔУОН СОВЕТЫГАР ДЕПУТАККА КАНДИДАТТАР

Үөһээ снимокка уҥаттан хаҥас Митрофан Афанасьевич ДМИТРИЕВА—7 №-дээх Райпотааҕы быыбардыыр уокуруктан кандидат. Александр Тимофеевич САВВИНОВ—23 №-дээх Эбэликтээҕи быыбардыыр уокуруктан кандидат. Михаил Игнатьевич СЕРГЕЕВ—14 №-дээх Интернаттааҕы быыбардыыр уокуруктан кандидат. Иккис снимокка уҥаттан хаҥас Гавриил Михайлович СЕМЕНОВ—15 №-дээх Звероферматааҕы быыбардыыр уокуруктан кандидат. Анна Николаевна ВАСИЛЬЕВА—1 №-дээх Оскуолатааҕы быыбардыыр уокуруктан кандидат.

ТАБААРЫС БЫЫБАРДААЧЧЫ!

Өйүүн, кулун тутар 12 күнүгэр, РСФСР, Саха АССР Верховнай уонна олохтоох Советтарын быыбардара.

Өйдөө, куоластааһын сарсыарда 6 чаастан саҕаланан баран киэһэ 22 чааска түмүктэнэр.

Кандидаттардыын көрсүһүү

СОТОРУТААҔЫТА Сухаана быыбардааччылара 114 №-дээх Өлөөннөөҕү быыбардыыр уокуруктан Саха АССР Верховнай Советын депутатыгар кандидатынан туруоруллубут Владимир Саввич Николаевы кытта, ону тэҥэ ороҕуон Советын депутатыгар кандидаттар Анисимова М. А., Семенов Г. М. кытта көрсүстүлэр.

Кэпсэтиигэ тыл эппит кырдьаҕас быыбардааччы Васильев И. Г., булчут Винокуров Е.А. уонна Николаев Х.Д., Егоров П. М., Семенова С.Х. үөһээ аатаммыт табаарыстары коммунистар уонна партията суохтар тулхадыйбат блоктарын достойнай кандидаттара диэн биир санаанан биһирээтилэр итиэннэ кинилэргэ элбэх накаастары биэрдилэр.

Биһиги корр.

СТАТИСТИКА ТУГУ КЭПСИИРИЙ?

СТАТИСТИКА әлбэҕи кэпсиэн сөп. Холобур, биһиги ороҕуоммут, республикабыт, ону таһынан Союз бүттүүнүн үгүс интэриэһинэй чахчыларын туһунан, советскай дьон айар күүрэннээх үлэлэрин, киниләр урукку уонна билиҥҥи олохторун о.д.а. тустарынан.

□

Дьэ ылан көрүҥ, биһиги дойдубутугар төһө киһи олороруй?

КСУ билляриитинэн Советскай Союз нэһилиэнньэтэ бу дьыл тохсунньу 1 күнүн туругунан 234 мөлүйүөн киһиэхэ тиийдэ. Биһиги дойдубутугар хас мүнүүтэ ахсын 5-тии киһи әбиллэр. Статистиктар аҕыыларынан Октябрьскай революция 50 сыла туолар юбилейын көрсө ССРС нэһилиэнньэтэ 236 мөлүйүөҥҥэ тиийиэҕэ.

□

Нэһилиэнньэ ахсаанын чуолкайдааһын, хамсааһынын үөрэтии—кэмиттэн кэмигэр ыытыллар перепистэр көмөлөрүнэн ситиһиллэр. Дойдуга маҥнайгы перепись ыытыллыбытыттан ыла 70 сыл ааста, ол 1897 сыллааххаа олунньуга этэ. Оттон Советскай былаас туругурбутун кэннэ бастакы перепись В.И. Ленин инициативатынан 1920 сыллааххаа атырдьах ыйыгар ыытыллыбыта. Онтон 6 сыл буолан баран, 1926 сыллааххаа—Бүтүн Союзтааҕы маҥнайгы перепись оҥоһуллубута. Итинтэн ыла өссө 4 перепись ыытыллан турар. Билигин правительство уураҕар сөп түбэһиннэрэн 1969 сыл саҥатыгар Бүтүн Союзтааҕы 5-с перепись ыытыллыаҕа.

□

Биһиги ороҕуоммут хаһан тэриллибитэй уонна кини нэһилиэнньэтэ хайдах үүнэрий?

Өлөөн ороҕуон быһыытынан 1935 сыллааххаа тэриллибитэ, кини сүүнэ киэҥ сири тайаан сытар—377893 квадратнай километр. Итиннэ Европа хас да бөдөҥ государстволара киириэхтэрин сөп. Ороҕуон нэһилиэнньэтэ 1959 сыллаах перепись түмүгүнэн 2447 киһи этэ, оттон билигин 4 тыһыынча кэриҥэ киһиэхэ тиийдэ.

□

Ороҕуон хаһаайыстыбата хайдах сайдарый?

Биләргит күрдүк, ороҕуон сүрүн хаһаайыстыбатынан таба иитиитэ буолар. 1941 сыл бүтүүтэ ороҕуон оччотооҕу 6 колхозтарыгар 15893 таба баара, оттон совхоз тэриллиэн иннинээҕи 1960 сыл бүтүүтэ ороҕуон үрдүнэн 25846 таба баар буолбута. Билигин аҥардас „Өлөөн“

(Бүтүүтүн 2 стр. көр).

Үчүгэй дьон туһунан кэпсиибит

АВГУЄГА Васильевна төрөөбүт-үөскээбит Уралыгар өҕо сааһа ааспыта... Саҥардыы чороччу улаатан әрәр кыысчаан тыа хаһаайыстыбатын холбоһуктааһын сылларыгар саҥа, дьоллоох олох бастакы үөрүүләрин билбитә, буспута-хаппыта.

—Бастакы колхозтары тәрийиигә биһиги әдәр ыччаттар, нәһилиәнньә ортотугар партия ыытар политикатын өйдөтөрбүт, үөрәҕә суохтары аҕарга, суруйарга үөрәтөрбит. Дьә итинтән ыла саҕаламмыта мин педагогическай үләм. Онтон ыла отуттан тахса сыл ааста,—диир Августа Васильевна. Кини сүүһүн дириҥ мырчыстаҕастарыгар, кырыарбыт чаҥчыктарын аһыгар әдәр ыччаты, коммунизм тутааччытын, киһи-аймах тото чугаһыар диәри киниҥэ аахпытым. Оттон арҕаа биһиәхә бу кәмҥә ытыс таһынар хараҥа...

—Бу, оҕолор, бәйәләрин оҥоһуктара,—Августа Васильевна араас харамайдар: кыыллар, көтөрдөр ис органнарын оҥорбуттарын көрдөрөр.

—Тугун дьиктитәй?! Субу тыыннаах курдук. Адьас тымырдарын устун итии хаана тыгарга дылы,—табаарыһым отуччалаах киһи сөҕөр-махтайар. Кырдьыга оннук. Өрт тураҕын илиибәр тутан турабын. Маны сәттис кылаас оҕолоро оҥорбуттар. Кини бары органнара ымпыгар-чымпыгар тиийә оҥоһуллубут. Бил чуучалата лаапчааннарын сараппытынан, айаҕын аппытынан сүбу устан иһәрин өйдәтөр.

Маны барытын хайдах оҥороҕутуй?

Эргэ хаһыаттары хос-хос силимниилләр. Онтон араас өҥнөөх кыраасканы туһанан ханнык баҕарар хараҥа: кыыл, көтөр органнарын уруһуйдууллар. Хата кумааҕы суох,—Августа Васильевна сиһилии быһааран, көрдөрөн биэрәр Өлөөн орто оскуолатын үөрәнәччиләрә итинэн мунурдамматтар. Араас үүнәйиләр сиәмәләрин оҥороллор. Эмиә кумааҕынь сыһыартаан. Бу барыта иитәр-үөрәтәр үләҕә туһалааҕа саарбаҕа суох.

А. В. Киселева орто оскуолаҕа биологияны үөрәтәр.

Көрдөрөн пособияны сатаан дьүөрәләән туттар буолан, кини уруоктара кәрәхсәбиллээхтәр, оҕолор тартаран истәлләр. Тулалыыр айылҕаларын, кини баайындуолун билииләрә-көрүүләрә кәҥиир...

—Биһиги былааммыт улахан. Аны сайын пионерскай лаҕырга әлбәхтик дьарыктаныа этибит. Совхозка өлөрүлләр табалартан биир әмә таба уҥуоҕун биһиәхә биәрәлләрә буоллар үөрәтиигә улахан туһалаах буолуо этә,—диэн көмөҥ әрәйәр санаатын билләрәр.

Хоту дойду оҕолорун ытыктабыллаах учууталлара А. В. Киселева—ыччаты кәрәҕә сирдәәччи, быһата, сырдыгы саҕааччы...

И. ИГНАТЬЕВ.

СЫРДЫГЫ САҔААЧЧЫ

үйәләртән-үйәләргә муспут күндү кылаатыгар—билиигә-көрүүгә, культураҕа уҥуйбут сыралаах үлэтин сырдык суола көстөргө дылы, оттон көрсүө, өйдәөх харахтарыгар тәбәнәттәәх сырдык уоттар саҕыллаллар...

—Урут Саха сирин, кини хоһуун дьонун туһунан киниҥэтгэн әрә аҕаан биләрим. Онон бу кырдьар сааспар илә харахпынан көрөөрү, үләлээри манна кәлбитим,—Августа Васильевна билигин да номоҕон сәбәрәтә әдәр саас әрчимнәах күүһүнэн-уоҕунан толору...

Субу олорон санаан кәләр аан бастаан Өлөөн буоругар үктәммит күнүн. Атырдьах ыйа. Туруору очуос таас хайалардаах, түргэн сүүрүктәах өрүс ыраас уута күн уотугар көмүс мөһүүрэнн ыһара. Мотордаах оҥочолоохтор өрүһү өрө-таҥнары сыыйаллара, сүгэ-әрбии көхтөөх тыаһа, ханна әрә тиәтәйәр дьоннор—барыта бу уһук хоту сир кыракый бөһүөлэгэр олох-дьаһах күөстүү үлләрин санатара, үлэнэн-хамнаһынан түөһүн толору тыынаҕын киниәхә сиһилии кәпсиир курдуга...

—Аан бастаан кәлэн муодаргаабытым баар: түүн ортотоо чугаһыар диәри киниҥэ аахпытым. Оттон арҕаа биһиәхә бу кәмҥә ытыс таһынар хараҥа...

—Бу, оҕолор, бәйәләрин оҥоһуктара,—Августа Васильевна араас харамайдар: кыыллар, көтөрдөр ис органнарын оҥорбуттарын көрдөрөр.

—Тугун дьиктитәй?! Субу тыыннаах курдук. Адьас тымырдарын устун итии хаана тыгарга дылы,—табаарыһым отуччалаах киһи сөҕөр-махтайар. Кырдьыга оннук. Өрт тураҕын илиибәр тутан турабын. Маны сәттис кылаас оҕолоро оҥорбуттар. Кини бары органнара ымпыгар-чымпыгар тиийә оҥоһуллубут. Бил чуучалата лаапчааннарын сараппытынан, айаҕын аппытынан сүбу устан иһәрин өйдәтөр.

Маны барытын хайдах оҥороҕутуй?

Эргэ хаһыаттары хос-хос силимниилләр. Онтон араас өҥнөөх кыраасканы туһанан ханнык баҕарар хараҥа: кыыл, көтөр органнарын уруһуйдууллар. Хата кумааҕы суох,—Августа Васильевна сиһилии быһааран, көрдөрөн биэрәр Өлөөн орто оскуолатын үөрәнәччиләрә итинэн мунурдамматтар. Араас үүнәйиләр сиәмәләрин оҥороллор. Эмиә кумааҕынь сыһыартаан. Бу барыта иитәр-үөрәтәр үләҕә туһалааҕа саарбаҕа суох.

А. В. Киселева орто оскуолаҕа биологияны үөрәтәр.

Көрдөрөн пособияны сатаан дьүөрәләән туттар буолан, кини уруоктара кәрәхсәбиллээхтәр, оҕолор тартаран истәлләр. Тулалыыр айылҕаларын, кини баайындуолун билииләрә-көрүүләрә кәҥиир...

—Биһиги былааммыт улахан. Аны сайын пионерскай лаҕырга әлбәхтик дьарыктаныа этибит. Совхозка өлөрүлләр табалартан биир әмә таба уҥуоҕун биһиәхә биәрәлләрә буоллар үөрәтиигә улахан туһалаах буолуо этә,—диэн көмөҥ әрәйәр санаатын билләрәр.

Хоту дойду оҕолорун ытыктабыллаах учууталлара А. В. Киселева—ыччаты кәрәҕә сирдәәччи, быһата, сырдыгы саҕааччы...

И. ИГНАТЬЕВ.

ХАҺАН ДЬАҺАЛ ЫЛЫЛЛАРЫЙ?

БЫЙЫЛ самолет сырыыта Ээйиккә хайа да сыллаҕар бәрәәдәктәннә. Оройуон киниттэн киниэни, хаһыаты-сурунаалы кәмҥәр аҕала турар. Ээйик олохтоохторо быйылгы бөчээккә көхтөөхтүк суруттарбыттара. Аастыт сылларга суруппут хаһыаттарбыт, сурунаалларбыт сорох нүөмәрдәрә кыайан кәлбәт этиләр. Хомойуох иһин, бу итәҕәстәр быйыл әмиә салҕанан әрәлләр. Ол курдук мин сурутууларым „Техника молодежи“, сурунаал маҥнайгы нүөмәрә, „Крокодил“ иккис нүөмәрә билиҥнә диәри тиийә иликтәр. Маны таһынан „Кыым“ хаһыат сорох нүөмәрдәрә әмиә итәҕәс кәлитәлээтә.

Оройуоннааҕы сибээс узелын үлэһиттәриттэн ыытарга тиийиллләр, хаһан дьаһал ылылларый?

Г. СТЕПАНОВ.

ЛЕНИНГРАД. Билигин аан дойду үрдүгэр биллэр бу үс турбалаах крейсер Нева гранит кытылыгар үйэ тухары туруоруллубута. Төһө даҕаны хамсаабатын иһин, революция легендарнай хараабыла, киһи-аймах историятын саҥа әрата саҕаланыытын биллэрбит „Аврора“ бәйәтин албан ааттаах суолун үйәләртән үйәләргә салгыы турар.

„Аврора“—советскай норуот ытыктабыллаах реликвията. Кини силуэта Ленинградтан арахсыбат. Күн ахсын кәтит оскуонньа устун хараабыл бордугар экскурсаннар халҕаһалара устар. Кәнники уон сылга „Аврораҕа“ 2,5 мөлүйүөнтэн ордук киһи, ол иһигэр 105 дойдулартан 300 тыһыынча кыраныысса таһынааҕы ыалдьыттар сырыттылар.

Улуу Октябрьскай сәбиләниилләах бастаанньаҕа бәлэмнәнии умнуллубат күннәрин сылдьааччыларга революционнай буурҕа иннинәәҕи судно комитетын мунньаҕа бара турарын А. Шураев художник акварела көрдөрөр. О. Бетехтин атын уруһуйугар 1917 сыллаахха алтынньы 24 күнүгэр Смольнайга Я.М. Свердлов „Аврора“ судкомун чилиәннәрин Н.И. Лукичевы, судком председателин А.В. Белышевы көрсүбүтә уонна Байыаннай-Революционнай комитет аатыттан „Аврора“ маҥкайгы комиссарынан аныыр туһунан мандаты Белышевка туттарбыта көстөр.

Музей экспозициятын көрөн баран, сылдьааччылар полубакка тахсаллар.

Манна үйэ аҥарын анараа өттүгэр Нева үрдүнэн доргуйбут историческай орудие бэйәтин уһун ствола палуба мас тәлгәҕин тайаан көстөр. Бу орудие умнуллубат историятын туһунан кини куйаҕар кәтәрдиллибит памятнай дуоска өйдөтөр.

СНИМОКТАРГА: хаҥас диәки „Аврора“ крейсер комендора Евдоким Павлович Огнев, кини бойобуой расчета 1917 сыллаахха алтынньы 25 күнүгэр 21 чаас 45 мүнүүтәҕә маҥнайгы историческай ытыыны оҥорбута. Уҥа диәки—историческай орудие аттыгар экскурсия.

ССТА фотохрониката.

СТАТИСТИКА ТУГУ КЭПСИИРИЙ?

(Бүтүүтэ. Иннин 1-кы стр. көр).

совхоз 28456 табалаах, маны тэҥэ „Ээйик“ колхозка 1200 таба баар.

□

Оройуоҥна эти оҥоруу әмиә лаппа улаатта, ол курдук 1960 сыллаахха баара-суоҕа 1535,5 центнер эт оҥоһуллубут буоллаҕына, ааспыт 1966 сылга 8013 центнер, ол иһигэр совхозка 7841 центнер оҥоһуллубута.

□

Совхоз тәриллиэн иннинэ оройуоҥна тугут деловой тахсыыта төһө әтәй уонна билигин төһөҕө тиийдә?

1960 сыллаахха тугут деловой тахсыыта 64,8 бырыһыан әтә, оттон билигин ааспыт 1966 сылга 81,2 бырыһыаҥна тэҥнэстә.

□

Оройуон олохтоохторо былыр-былыргыттан баһылаабыт биир идәләринән күндү кылааннаах түүлээҕи бултааһын буолар. Бу туһунан статистика сыыппаралара тугу кәпсиилләрий?

1941 сыллаахха, биһиги норуоппут немецкәй-фашистскай халабырдьыттары утары сәриилэспит маҥнайгы сылыгар, Өлөөн ньургун булчуттара государствоҕа 521719 солкуобайдаах былааннарын оннугар (сыана урукку кәәмәйинэн) 1716881 солкуобайдааҕы бултаан туттарбыттара.

□

Биһиги төһөҥү аһыырбыт-таҥнарбыт туһунан статистика тугу әтәрий?

Оройуон олохтоохторо 1958 сыллаахха 1 мөлүйүөн 48 тыһыынча солкуобайдааҕы атыыласпыт буоллахтарына, ааспыт 1966 сыллаахха 1 мөлүйүөн 705 тыһыынча солкуобай суумалаах араас табаары, аһы-таҥаһы атыыластылар. Статистика ити сыыппаралара дьон олоҕун-дьаһаҕын таһыма төһө тупсубутун чаҕылхайдык туоһулуулар. Бу—партия уонна правительство аҕалыы кыһамныларын түмүгэ.

□

Норуот олоҕун уйгута үүнүүтүн көрдөрөр өссө биир холобуру аҕалыаҕы баҕарыллар. Дойду нәһилиәнньәтә ордорунар харчытын кылаакка уурдарыыта сәрии иннинәәҕи таһымҥа тәҥнәәтәххә 1965 сылга 25 төгүл улаатан, 18 миллиард 727 мөлүйүөн солкуобайга тиийбитә. Ити сыыппара ааспыт 1966 сылга өссө 4,2 миллиард солкуобайынан улаатта. Биһиэхә билигин 61 мөлүйүөн киһи сберкассаларга бәйәләрин ордорунар харчыларын кылаакка уураллар.

Н. ИГНАТЬЕВ,
Государственнай статистика оройуоннааҕы инспектуратын инспектора.

Редактор Г. М. СЕМЕНОВ.

РЕДАКЦИЯ ДАДЫТЫА. Саха АССР. Өлөөн оройуона. Ленинскай уулусса 16 №-рэ. Телефон—31

Өлөөн оройуонунааҕы типография Тахсар ахсаана 475 Сакааһын №-рэ 20